

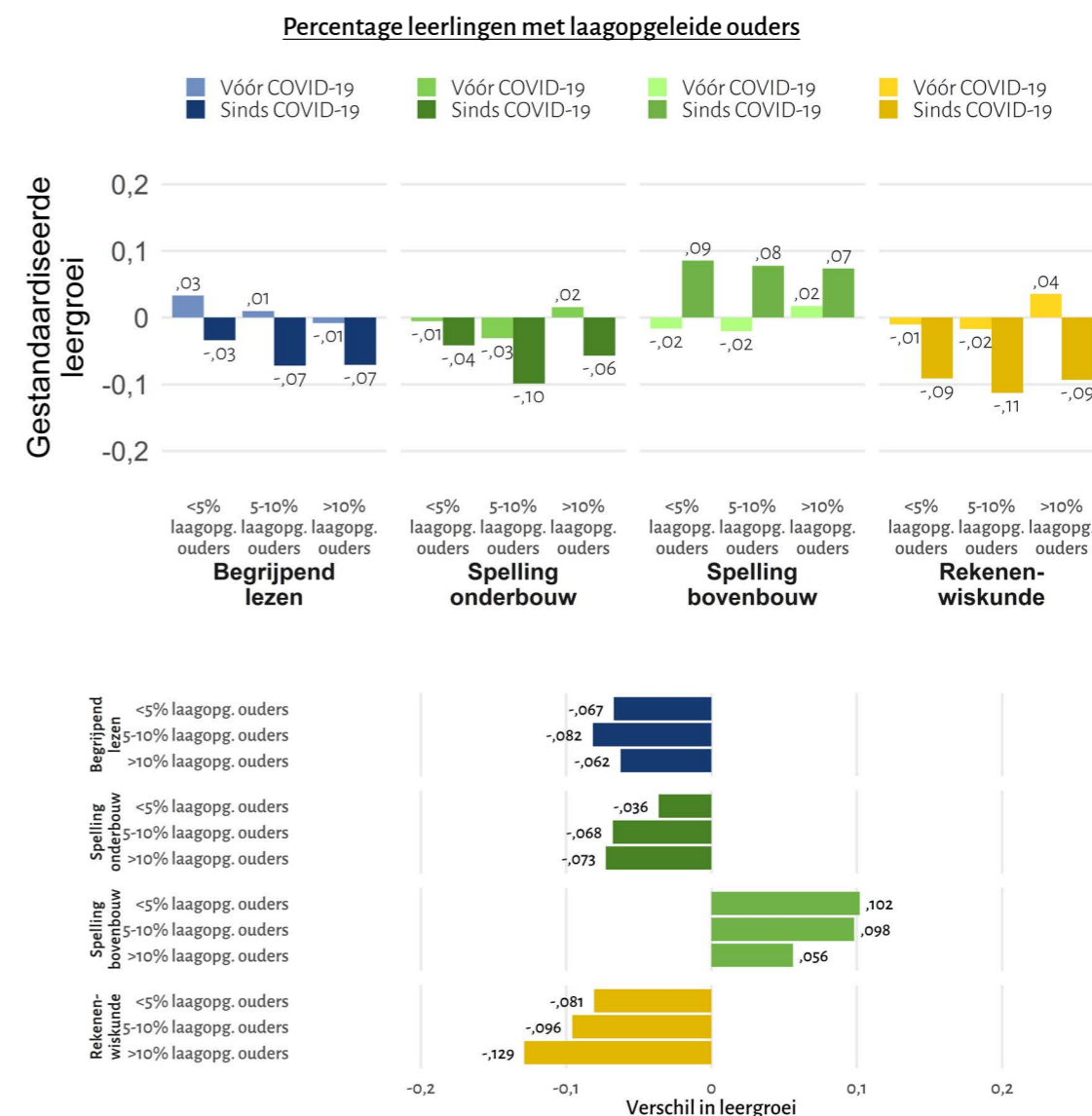
Balans na anderhalf jaar: verschillen in leergroei tussen scholen blijven bestaan

In het afgelopen anderhalf jaar hebben scholen in het primair onderwijs twee keer de deuren moeten sluiten: in de tweede helft van het schooljaar 2019/2020 (half maart t/m half mei) en in de eerste helft van het schooljaar 2020/2021 (half december tot begin februari). Eerder heeft het NCO al gerapporteerd over de effecten van de eerste en de tweede schoolsluiting voor reguliere basisscholen op het moment van de middentoetsen (M-toets) van maart 2021 (zie [Factsheets 3 en 7](#)). Toen concludeerden we dat de gevolgen groot waren, maar ook dat scholen daarbij sterk verschillen. De vertraging in de leergroei was het sterkst bij scholen met relatief veel leerlingen uit lagere sociaaleconomische milieus, bij scholen die relatief klein zijn en bij scholen die eerder al een lagere leergroei lieten zien. Inmiddels zijn de resultaten bekend van de eindtoetsen (E-toets) die in mei/juni van het schooljaar 2020/2021 zijn afgenomen. Daarmee kunnen we de gevolgen in kaart brengen van anderhalf jaar waarin leerlingen minder mogelijkheden hebben gehad om fysiek les te krijgen. Zijn er nog steeds (grote) verschillen tussen scholen?

In dit factsheet kijken we wederom naar de landelijke cijfers voor de Cito-vaardigheidsscores van leerlingen bij de domeinen begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We kijken daarbij naar de leergroei tussen de M-toets in 2019/2020 en de E-toets in 2020/2021 (= sinds COVID-19) en vergelijken dat met de 'normale' leergroei tussen M- en E-toets anderhalf jaar later van vóór COVID-19. Voor die vergelijking gebruiken we de leergroei van de M-toets van 2016/2017 naar de E-toets in 2017/2018 én de M-toets van 2017/2018 naar de E-toets in 2018/2019 (= vóór COVID-19).¹ De leergroei is gestandaardiseerd per domein en per jaargroep ten opzichte van de periode vóór COVID-19, weergegeven in standaarddeviaties. Dat maakt het mogelijk om de scores tussen domeinen en tussen groepen op dezelfde schaal te vergelijken. Hierdoor is het makkelijker om te zien wat het effect is geweest van anderhalf jaar waarin leerlingen minder mogelijkheden hebben gehad om fysiek les te krijgen. Voor spelling maken we een onderscheid tussen onderbouw (groep 4/5) en bovenbouw (groep 6/7), omdat de ontwikkeling in leergroei daar zeer verschillend is (zie [Factsheet 8](#)).

Zoals in eerdere factsheets over de gevolgen voor leerlingen met bepaalde achtergrondkenmerken is beschreven ([Factsheet 9](#)) waren de gevolgen van COVID-19 groter voor leerlingen met laag opgeleide ouders. In alle onderstaande analyses hebben we hiermee rekening gehouden.

Figuur 1 Gestandaardiseerd verschil in leergroei vóór en sinds COVID-19 voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, uitgesplitst naar het percentage leerlingen met een lage sociaaleconomische status op school

Figuur 1 laat de leergroei zien op de drie domeinen uitgesplitst naar het percentage leerlingen met laagopgeleide ouders op een school. Hier zien we dat scholen met hogere percentages leerlingen met laagopgeleide ouders de grootste vertraging in de leergroei hebben opgelopen voor begrijpend lezen, rekenen-wiskunde en spelling in de onderbouw.

Voor begrijpend lezen zien we de grootste vertraging in de leergroei bij scholen met 5-10% leerlingen met laagopgeleide ouders met 0,08 standaarddeviatie. Het verschil tussen de leergroei sinds COVID-19 en de periode ervoor bij scholen met 0-5% en 10% of meer leerlingen met laagopgeleide ouders verschilt niet veel hiervan en is bij beide groepen 0,06 standaarddeviatie.

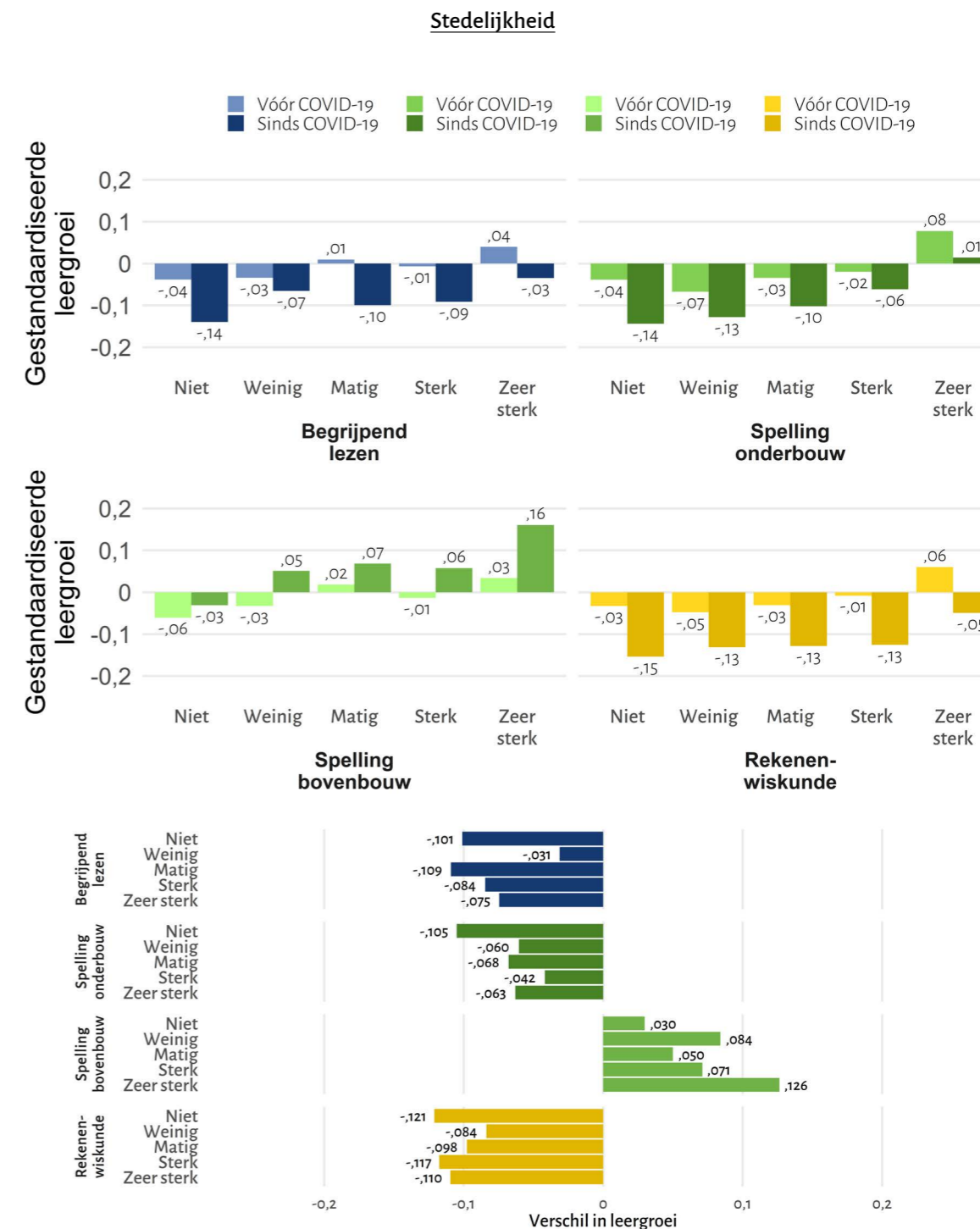
Voor rekenen-wiskunde zien we de grootste vertraging in leergroei bij scholen met 10% of meer leerlingen met laagopgeleide ouders. Behaalden leerlingen op deze scholen in de periode vóór COVID-19 nog een hogere leergroei dan het landelijk gemiddelde, in de periode sinds COVID-19 nam dit af met 0,13 standaarddeviatie. Voor scholen met 0-5% en 5-10% leerlingen met laagopgeleide ouders is de vertraging in leergroei respectievelijk 0,08 en 0,09 standaarddeviatie.

Bij spelling in de onderbouw zien we dat leerlingen op scholen met 0-5% leerlingen met laagopgeleide ouders 0,03 standaarddeviatie minder leergroei behaalden, en leerlingen op scholen met 5-10% en 10% of meer leerlingen met laagopgeleide ouders respectievelijk 0,07 en 0,08 standaarddeviatie minder leergroei behaalden dan in de periode vóór COVID-19. Voor spelling in de bovenbouw zien we de hoogste leergroei bij scholen met lagere percentages leerlingen met laagopgeleide ouders. Scholen met 0-5%, en 5-10% leerlingen met laagopgeleide ouders wisten 0,10 standaarddeviatie meer leergroei te realiseren dan de periode vóór COVID-19 en bij scholen met 10% of meer leerlingen met laagopgeleide ouders is dit 0,05 standaarddeviatie.

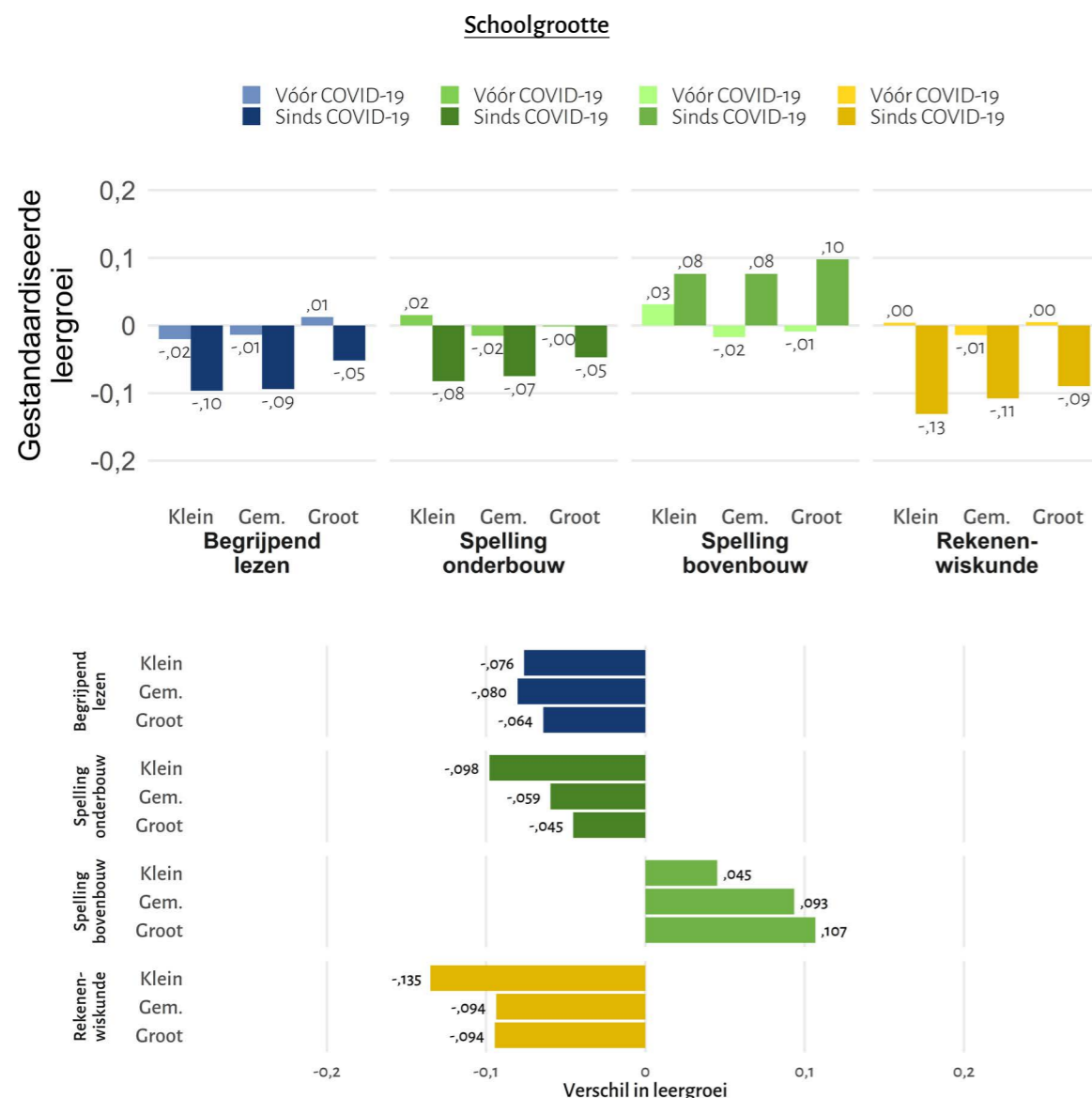
Figuur 2 laat zien dat de leergroei ook verschilt afhankelijk van de mate van stedelijkheid van de locatie van scholen.² De leergroei is voor leerlingen in alle gebieden qua stedelijkheid gedaald ten opzichte van de periode vóór COVID-19, behalve bij spelling in de bovenbouw. Het beeld voor de relatie tussen stedelijkheid en leergroei in de verschillende domeinen is vrij diffuus, maar zoals we eerder ook al observeerden (*Factsheet 7*) hebben leerlingen in de meer landelijke gebieden over het algemeen de meeste vertraging opgelopen.

Voor begrijpend lezen zien we dat scholen in een matig stedelijk gebied de meeste leervertraging hebben opgelopen, een vertraging van 0,11 standaarddeviatie, vergeleken met de situatie vóór COVID-19. De leervertraging voor begrijpend lezen voor geen, weinig, sterk en zeer sterk stedelijke gebieden is respectievelijk 0,10, 0,04, 0,08 en 0,07 standaarddeviatie.

Voor rekenen-wiskunde zien we dat scholen in de meest landelijke gebieden (niet stedelijk) en de sterk-stedelijke gebieden de meeste leervertraging hebben opgelopen (0,12 standaarddeviatie). De verschillen zijn echter klein, aangezien de opgelopen vertraging in zeer sterk stedelijke gebieden 0,11 standaarddeviatie is en in matig stedelijke gebieden 0,10 standaarddeviatie. De minste vertraging in de leergroei voor rekenen-wiskunde is opgelopen in weinig stedelijke gebieden, met 0,08 standaarddeviatie. Ook bij spelling hebben leerlingen in de onderbouw in de meest landelijke gebieden (niet stedelijk) de meeste vertraging opgelopen. Deze leerlingen hebben gemiddeld 0,10 standaarddeviatie minder leergroei sinds COVID-19 dan in de periode ervoor. Voor weinig, matig, sterk en zeer sterk stedelijke gebieden is de vertraging respectievelijk 0,06, 0,07, 0,04 en 0,07 standaarddeviatie. Leerlingen in de bovenbouw in de meest stedelijke gebieden hebben met 0,13 standaarddeviatie de hoogste leergroei geboekt ten opzichte van de periode vóór COVID-19. De hogere leergroei voor geen, weinig, matig en sterk stedelijke gebieden is respectievelijk 0,03, 0,08, 0,05 en 0,07 standaarddeviatie.

Figuur 2 Gestandaardiseerd verschil in leergroei vóór en sinds COVID-19 voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, uitgesplitst naar de mate van stedelijkheid.

Figuur 3 Gestandaardiseerd verschil in leergroei vóór en sinds COVID-19 voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, uitgesplitst naar schoolgrootte.

Figuur 3 laat zien dat voor begrijpend lezen, rekenen-wiskunde en spelling in de onderbouw leerlingen op kleinere scholen de grootste vertragingen hebben opgelopen.³ Leerlingen op zowel kleine als gemiddeld grote scholen hebben 0,08 standaarddeviatie vertraging opgelopen bij begrijpend lezen in vergelijking met de periode vóór COVID-19. Voor leerlingen op grote scholen is dit 0,06 standaarddeviatie. Voor rekenen-wiskunde zien we dat leerlingen op kleine scholen 0,13 standaarddeviatie vertraging in de leergroei hebben, en dat dit bij gemiddeld grote scholen 0,09 standaarddeviatie betreft. Leerlingen in de onderbouw op kleine scholen hebben bij spelling in de onderbouw 0,10 standaarddeviatie vertraging opgelopen. Bij zowel gemiddeld grote scholen is dit 0,05 standaarddeviatie. De kleinste scholen boeken daarnaast in de bovenbouw bij spelling ook de minste leergroei. Leerlingen op kleine, gemiddeld grote scholen behaalden respectievelijk 0,05, 0,10 en 0,11 standaarddeviatie meer leergroei sinds COVID-19 dan de periode ervoor.

Let op

Bij de interpretatie van de gepresenteerde gegevens is het belangrijk om daar de volgende nuances bij aan te brengen:

- We hebben alleen gegevens over de vaardigheden in begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We hebben geen gegevens over hoe de leergroei bij andere vakken zich ontwikkeld heeft en of de ontwikkeling in de kerndomeinen mogelijk ten koste is gegaan van de andere vakken en/of andere ontwikkelingsgebieden.
- We hebben geen gegevens over de gevolgen van de COVID-19-crisis op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen

Eindnoten

1. We laten de leergroei in groep 8 buiten beschouwing. Voor begrijpend lezen wordt ook de leergroei tussen groep 3 en groep 4 buiten beschouwing gelaten, omdat er geen M3-toets wordt afgenomen.
2. Niet-stedelijk: <500 omgevingsadressen/km²; Weinig: 500 tot 1000 omgevingsadressen/km²; Matig: 1000 tot 1500 omgevingsadressen/km²; Sterk: 1500 tot 2500 omgevingsadressen/km²; Zeer sterk: >=2500 omgevingsadressen/km².
3. Kleine scholen: tot en met 140 leerlingen; Grote scholen: meer dan 220 leerlingen.